

Mezinárodní listina práv hospitalizovaných psychiatrických pacientů

APA, Washington, prosinec 1992

Koncept před definitivním vydáním.

Přeložil: Doc. MUDr. Miloš Vojtěchovský, DrSc.

PhDr. J. Florian

1. PREAMBULE

Je v zájmu každého státu, aby všichni jeho občané měli přístup k ústavnímu psychiatrickému léčení, které je na nejvyšší úrovni a zcela oproštěno od všech forem možného zneužití.

Základem pro jakoukoliv listinu práv psychiatrických pacientů umístěných v ústavech je především právo na léčbu podle dobré a na úrovni jsoucí klinické praxe, jež poskytuje všechny možnosti plné a soustavné spolupráce ze strany pacientů.

Tento princip musí být reflektován v každé dílčí položce této listiny. Hodnota každé položky předkládaného dokumentu by měla být posuzována ve světle tohoto principu.

Je zřejmé, že jednotný výklad každé položky této Listiny práv není možný vzhledem k velké rozdílnosti kulturních, společenských, právních a ekonomických podmínek v různých společenstvích a národech. Očekává se však, že tato Listina práv poslouží jako prototyp, jenž bude místně přizpůsoben s cílem vytvořit standardy pro léčbu duševně nemocných na celém světě.

2. PRÁVA DENNÍHO ŽIVOTA

a) Důstojnost bez předsudků

Máte právo být léčen jako jedinec, s nímž je zacházeno důstojně, s úctou a bez jakékoliv diskriminace, ať již rasové, věkové, podle pohlaví, náboženského vyznání, etnické příslušnosti, politických názorů, sexuální preference, životního stylu nebo osobního handicapu.

b) Občanská práva

V průběhu hospitalizace máte právo dožadovat se veškerých svých civilních občanských práv, až na ta, která jsou specifickým způsobem omezena, buď proto,

- 1. aby vás či jiné osoby ochraňovala od tělesného poškození,**
- 2. proto, že jste byl(a) omezen(a) ve své právní způsobilosti**

c) Prostředí

Máte právo na bezpečné, zdravotně nezávadné a humánní prostředí. Máte právo na přiměřenou stravu, která je připravena v souladu s vašimi zavedenými zdravotními potřebami a náboženskými předpisy.

d) Minimum omezujících opatření

Máte právo být léčen psychiatrickými prostředky, které jsou ordinovány tak a za takových podmínek, že omezují vaši osobní svobodu pouze tehdy, pokud to nezbytně vyžaduje potřeba vaší léčby.

e) Svoboda pohybu

Vaše právo pohybovat se volně v kterékoliv oblasti běžně přístupné pacientům může být omezeno jedině specifickými limity, vyplývajícími z vaší léčby. Toto právo zahrnuje možnost pravidelných přístupů do prostorů mimo oddělení a pravidelné setkávání se s jinými pacienty. Toto právo může být omezeno jedině z důvodu vaší vlastní bezpečnosti nebo bezpečnosti ostatních, avšak i v těchto případech pouze podle zavedených pravidel.

f) Vlastní majetek

Máte právo ponechat si a používat své osobní věci, včetně šatstva. Toto právo může být omezeno jedině z důvodů bezpečnosti vaší a ostatních osob, a to i v těchto případech pouze podle zavedených pravidel. Jsou-li vaše osobní věci prohlíženy, máte právo být při tom a důvod prohlídky vám musí být řádně vysvětlen.

Máte právo na přiměřený prostor pro uložení vašich soukromých věcí, které užíváte. Do těchto prostorů vám musí být umožněn pravidelný přístup.

Máte právo ponechat si a utrácet přiměřené množství peněz. Co se rozumí pod pojmem přiměřený, musí být upřesněno ve vašem léčebném plánu. Jakékoliv omezení musí být řádně dokumentováno.

g) Komunikace

Máte právo volného přístupu k telefonu a můžete jej využívat pro své soukromé potřeby. Máte právo psát dopisy a kupovat si poštovní známky. Máte právo odesílat a přijímat poštovní zásilky neotevřené, bez jakékoli cenzury. Máte právo číst noviny, časopisy a knihy dle své vlastní volby, poslouchat rozhlas a dívat se na televizi. Toto právo je možné omezit pouze z hlediska ohrožení vaší bezpečnosti nebo bezpečnosti vašeho okolí, a to i v tomto případě pouze podle ustanovených pravidel.

h) Návštěvy

Máte právo přijímat návštěvy v pravidelně vymezených návštěvních hodinách dle daného řádu ústavu, které musejí být dodržovány. Návštěvy lze omezit pouze na příkaz lékaře, a i pak pouze ze podmínek zdůvodnění a zdokumentování v chorobopisu.

4. PRÁVA TÝKAJÍCÍ SE POSTAVENÍ PACIENTA

a) Souhlas

Máte právo být informován o důvodech a povaze jakékoliv navrhované léčby, o jejích rizicích, přednostech a také o alternativách, než s ní vyslovíte souhlas. Svůj souhlas

s léčbou máte právo kdykoliv odvolat. Máte právo odmítnout jakoukoliv léčbu, včetně farmak, až na výjimky stanovené zákonem, které mohou za určitých okolností dovolit psychiatrickému zařízení, aby pokračovalo ve vaší léčbě i přes vaše námitky. Vaše právo na souhlas s léčením v sobě zahrnuje právo na informaci o názvu léku, účelu jeho podávání, o eventuálních vedlejších účincích a o častosti podávání jakýchkoli léků, které máte užívat.

b) Důvěrnost

Máte právo na to, aby váš chorobopis zůstal nanejvýš důvěrným spisem, který by se neměl dostat do rukou jiným osobám než vašim současným nebo potencionálním lékařům a ošetrovatelskému personálu. Pokud se tak stane, pak jedině s vašim písemným souhlasem.

Výjimky lze připustit jen při mimořádných nouzových stavech, ohrožujících život, nebo na soudní příkaz. Máte právo odmítnout fotografování, natáčení na video či snímání otisků vašich prstů. Výjimkou je pouze identifikační fotografie jako příloha k vašemu chorobopisu.

c) Soukromí

Máte právo na maximální možné soukromí, které je v souladu s účinností a bezpečností léčby vám poskytované.

d) Zneužívání

Máte právo nebýt tělesně ani duševně zneužíván(a) nebo opomíjen(a) ošetrujícím týmem na oddělení. Máte rovněž právo nebýt pohlavně zneužíván(a) jinými pacienty. Jakýkoli sexuální vztah s ošetrovatelem (ošetrovatelkou) nebo lékařem (lékařkou) lze chápat jako pohlavní zneužívání, a je proto protiprávní.

e) Izolace a omezení

Máte právo nebýt tělesně ani chemicky omezován a nebýt nedobrovolně izolován od ostatních pacientů. Výjimku tvoří nouzové případy na příkaz lékaře, aby se předešlo poškození vás samotných nebo ostatních pacientů ve vašem bezprostředním okolí, ale i to jedině tehdy a ne déle, dokud nebudou po ruce méně omezující a stejně účinná opatření.

f) Experimenty

Máte právo odmítnout účast na jakémkoliv výzkumném projektu nebo léčebném experimentu. Toto vaše odmítnutí přitom nesmí nepříznivě ovlivnit služby či léčbu, která je vám poskytována.

g) Mimořádná léčba

Máte právo na speciální klinické konzilium, jste-li žádán abyste souhlasil s psychochirurgickým zákrokem, s averzivní léčbou či jinými léčebnými programy,

kteřé by vám mohly způsobit jakoukoliv formu tlesn bolesti, sterilizaci, nebo jin neobvykl poškození.

h) Stížnosti

Máte právo si kdykoliv stěžovat a právo na to, aby vaše stížnost byla vldn vyslyšena a promptn přijata. Máte právo podat stížnost, aniž byste se musel(a) obvat jakýchkoli následných postihů.

i) Prvn zastoupen

Máte právo mít svého právního zástupce nebo advokáta, nebo získat právníka na náklady státu, pokud nemáte kryt na finann výdaje, aby vás zastupovat při soudním řzen, týkajícím se vašeho pjet či propuštění z psychiatrického lebnho zařízení.

j) Omezen na svobodě

Máte právo si stěžovat u soudu a vyžádat si přezkoumání oprávněnosti vašeho omezování na svobodě.

k) Odměna za práci

Máte právo na finann odměnu v souladu s běžnými mzdami a vaší pracovní produktivitou za jakoukoliv práci, kterou jste připadn vykonal ve prospěch nemocnice (i jiného lebnho zařízení). Nemůžete však být přinucen k řdn činnosti v nemocnici, která by přesahovala udržování pořádku ve vaších osobních prostorách v rámci oddlen, na němž jste hospitalizován.

5. PRÁVA TÝKAJÍCÍ SE PSYCHIATRICK A JIN LEBY

a) Leba

Máte právo na to, aby vám byla poskytována jakkoliv potebn, časov limitování a řdn zdvodniteln leba, přimřen vašem u zdravotnímu stavu a vykonvan kvalifikovnm a erudovnm personálem, ať uř psychiatrickm, obecn lekařskm, či zubařskm. To zahrnuje vasn psychiatrick, intern a připadn rovněž stomatologick ošetřn.

b) Individuln lebn plán

Máte právo na vlastn individuln lebn plán, formulování a sepsan za vaší ucasti. Tento plán může být prubžn podle potřeby přehodnocovn jak vámi, tak i ošetřujícím týmem v pravidelných a předem stanovených termínech.

c) Názor jiných leař

Máte právo konzultovat svůj připad s kterýmikoliv specialisty, kter si sám vyberete, a to podle předem stanovených a dohodnutých pravidel.

d) Termín propuštění

Máte právo podílet se na plánování svého propuštění.